

Lausunto

9.1.2026

VN/2215/2025
VN/2215/2025-MMM-205

Valtiovarainministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa seuraavasti kysymyksiin lausuntopalvelu.fi:n jaottelun mukaisesti:

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Hallituksen esityksen luonnoksen luvussa 4.3.4., Vaikutuksista digitaaliseen turvallisuuteen, esitetään: "Hankintatietovarantoon kerättäviä tarjoustietoja tai ostolaskutietojen tuotetietojen ei julkaistaisi, jolloin niihin ei kohdistuisi avoimen tiedon jakamiseen liittyviä riskejä." Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan tällaisia riskejä voi kuitenkin syntyä jo toimittajatietojen ja euromäärien julkaisemisesta esimerkiksi kriittisen infrastuktuurin aloilla.

Lisäksi jäljempänä vastauksessa 2 kohdan kysymykseen kiinnitämme huomioita kahteen oikeudelliseen käsitteeseen. Huomiot saattavat antaa aihetta tarkistaa vaikutusarviointeja.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Hankintatietovarantoa koskevan lakiluonnoksen 1 §:ssä luetellaan hankintatietovarannon tehtävinä tietyt asiat. Yleiskielessä tehtäviä annetaan joko ihmisille tai organisaatioille. Kun kyse on lain ensimmäisestä pykälästä, saattaisi pykälä toimia siten, että siinä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Vrt. esim. valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1 §. Toinen vaihtoehto olisi käyttää tehtävän sijaan sanaa käyttötarkoitus.

Ministeriö kiinnittää huomiota kahteen oikeudelliseen käsitteeseen, joita esitysluonnoksessa käytetään. Yhtäältä esitysluonnoksessa käytetään hankintalainsäädännön julkisoikeudellisen laitoksen käsitettä. Sama määritelmä löytyy muustakin EU-lainsäädännöstä. Toisaalta on taas itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia. Kyseessä on kansallinen käsite. Esitysluonnoksessa tulee kiinnittää huomiota ja tunnistaa kansallisen ja EU-käsitteen osittainen päällekkäisyys ainakin, jos tarkastellaan asiaa siitä näkökulmasta, mitkä organisaatiot täyttävät määritelmien vaatimukset. Selvää on, etteivät käsitteet kuitenkaan ole

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

synonyymejä. Käsitteiden osittaisesta päällekkäisyydestä on hyvänä esimerkkinä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvana organisaationa maatalousyrittäjien eläkelaitos, joka on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos. Asiaa koskee ratkaisu KHO 2013:21. Siinä korkein hallinto-oikeus katsoi, että maatalousyrittäjien eläkelaitosta on pidettävä silloisen hankintalain 6 §:n tarkoittamana julkisoikeudellisena laitoksena ja siten hankintayksikkönä.

Esitysluonnoksen 2.5.7.6 luvussa todetaan seuraavasti: ”Julkisoikeudellinen laitos on erillinen oikeushenkilö, joka ei voi mennä konkurssiin, vaan käytännössä valtiolla on toissijainen vastuu lainoista.” Samassa yhteydessä esitykseen voisi informatiivisyyden lisäämiseksi konkurssisuojaan liittyen todeta ao. säännöksen eli konkurssilain (120/2004) 3 §:n, jossa säädetään konkurssikelpoisuudesta.

Esitysluonnoksen perusteluissa mainitaan useammassa kohdassa yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimintaa harjoittavan nimi ja y-tunnus. Tältä osin kiinnitetään huomiota siihen, että mahdollisesti joissain tapauksissa elinkeinotoimintaa harjoittavalla luonnollisella henkilöllä ei ole y-tunnusta. Tämä koskee ns. kevytyrittäjiä.

Valitun toteutusvaihtoehdon mukaan *kaikki* hankintatietovarantoon toimitetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Tässä poiketaan yleislain eli viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) sääntelystä. Esitysluonnoksen perustelut ovat ymmärrettävät ja asianmukaiset, mutta ministeriö katsoo, että sääntelytapa on sillä tavoin poikkeuksellinen, että voisi olla tarkoituksenmukaista, jos perustuslakivaliokunta arvioisi asian.

Hankintatietovarannon rekisterinpitäjänä toimisi Valtiokonttori, mikä on perusteltua. Rekisterinpitäjää koskeva säännös olisi Valtiokonttorista annetun lain 2 §:n 11 kohdassa. Valtiokonttorin tehtävä hankintatietovarannon ylläpitäjänä kävisi ilmi kahdesta eri säännöksestä eli hankintatietovarantolain 1 §:stä ja edellä mainitusta Valtiokonttorista annetun lain säännöksestä. Kahteen kertaan mainitseminen ei liene perusteltua.

Hankintatietovarantoa koskevan lakiluonnoksen 3 §:ssä säädettäisiin tietovarantoon tallennettavista tiedoista. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei tietovarannon tietosisältöä koskevasta säännöksestä käy ilmi, mitä henkilötietoja tietovaranto sisältää. Ministeriö katsoo, että tietovarannon tietosisältöä koskevasta säännöksestä tulisi käydä ilmi, mitä henkilötietoja tietovarantoon tallennetaan. Kyse on siitä, miten viranomainen käsittelee henkilötietoja.

Erityishuomiona ministeriö nostaa esiin kriittisen infrastruktuurin alojen ostolaskutietojen julkaisemisen ja niihin sisältyvän turvallisuusriskin. Ostolaskutietojen kautta voi paljastua toiminnan järjestämisestä ja sen turvajärjestelyistä tietoja, joita voi olla mahdollisuus käyttää hyväksi toiminnan häiritsemisessä. Hallituksen esityksen luonnos antaa mahdollisuuden jättää tietojen toimittamisvelvoitteen ulkopuolelle asiakirjat ja tiedot, jotka ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7 - 11 kohtien mukaisesti luokiteltuja. Tämä mahdollistaa turvajärjestelyjä koskevia ja niiden toteuttamiseen vaikuttavia tietoja sisältävien ostolaskujen toimittamatta jättämisen, mutta sellaisten arviointi ja lajittelu edellyttää paljon manuaalista työtä ja harkintaa, jolloin siihen sisältyy selkeä inhimillisen ja/tai järjestelmäteknisen virheen riski siitä, että turvallisuuskriittisiä tietoja toimitetaan vahingossa.

Paikkatiedon kansallisen riskiarvion työryhmä (<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM111:00/2023>) totesi loppuraportissaan (12.6.2024), että kriittisen tiedon osalta tulisi lähtökohtana olla vain minimivaatimukset täyttävän tiedon julkaiseminen silloin, kun julkaiseminen on välttämättömyyden vuoksi. Ministeriö arvioi, että hankintatietovarannossa ei ole kyse tietojen välttämättömästä julkaisemisesta ja pitää tältä osin riittävänä, että julkisina organisaatioina toimivien vesi- ja viikeseurainten ostolaskutiedot olisivat jatkossakin saatavilla tietopyynnöllä niiltä osin kuin niihin ei sisälly turvallisuuskriittistä tietoa, eikä siten kannata ajatusta, että nämä tiedot julkaistaisiin avoimessa internetissä.

Vesihuoltolaitoksista osa toimii kunnan organisaation osana esimerkiksi liikelaitoksena tai kuntayhtymänä. Ehdotettu hankintatietovarantosääntely koskee näitä laitoksia. Osa vesihuoltolaitoksista on muodoltaan yhtiöitä tai osuuskuntia. Näitä ehdotettu sääntely ei koskisi. Ministeriö pitäisi selkeimpänä, jos kaikkia vesihuoltolaitoksia koskisivat samat säännökset hankintojen osalta. Vesihuoltotoiminta (talousveden toimittaminen ja jäteveden käsittely) on määriteltä yhteiskunnan välttämättömäksi palveluksi laissa yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta (310/2025) ja vesihuollon turvaaminen yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaiseksi strategiseksi tehtäväksi. Ministeriö ehdottaakin, että vesihuoltotoiminta jätettäisiin kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden ja alan yhtenäisen käsittelyn vuoksi ehdotetun hankintatietovarannon ulkopuolelle.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Jo nykyisin valtion kirjanpitoyksiköiden ostolaskuaineisto siirtyy tutkihankintoja.fi sivustolle ja Hanselin kautta kilpailutusaineisto on avointa. Välittömästi tässä ehdotetut toimenpiteet eivät myöskään tuo hankintatoimen säästöjä, mutta ne voivat välillisesti edistää säästöjen aikaansaamista.

Kaiken kaikkiaan ministeriö toteaa, että hallituksen esityksen luonnos on pääosin hyvin ja huolellisesti valmisteltu. Ministeriö pitää hyvänä, että esimerkiksi toteuttamisvaihtoehdot on kunnolla kuvattu esitysluonnoksessa. Myös perustuslakiin liittyvä arviointi vaikuttaa tässä valmistelussa kattavalta.

Kansliapäällikkö

Pekka Pesonen

Hallitusneuvos

Terhi Sunnari

VN/2215/2025-MMM-205

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: